

TOPAL OSMAN

halif gruplar arasındaki çekişmeler onu da etkilemeye başladı. Muhalefetin önde gelen isimlerinden Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey'in ansızın ortadan kaybolması büyük bir karışıklığa yol açtı. Onun 27 Mart 1923 Salı akşamı Merkez Kiraathanesi'nde oturmakta iken Cumhuriyetçilik Muhafız Taburu Komutanı Topal Osman'ın adamlarından Mustafa Kaptan tarafından çağrıldığı ve Topal Osman'ın evinde bulunduğu anlaşıldı. Bunun üzerine Mustafa Kaptan tutuklandı, Topal Osman'ın tutuklanması için de karar alındı. Jandarma zâbiti Kemal Bey, Mühye köyünün doğusunda Dikmen deresinin başlangıcında bir yerde Ali Şükrü Bey'in cesedini buldu. Meclis cinayet faillerinin hemen tutuklanmasını isteyince hükümet zanlı durumunda ki Topal Osman'ın yakalanmasını emretti. Yapılan baskılar üzerine Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal, yeni muhafız tabur komutanı tayin edilen İsmail Hakkı Bey'e Topal Osman'ın yakalanmasını emrini verdi. Cumhurbaşkanı Muhafız Taburu, Topal Osman'ın bulunduğu Papazınbağı'nı kuşattı; çıkan çatışmada Topal Osman ölü olarak ele geçirildi (2 Nisan 1923). Cesedi meclisin önünde asıldı. Üç saat kadar asılı kalan ceset ailesinin isteğiyle İstanbul üzerinden Giresun'a götürüldü ve Giresun Kalesi'nde Kurban Dede'nin mezarının yanına defnedildi. Ardından mezarı Atatürk'ün emriyle Giresun'da kalede bugünkü yerine nakledildi. İyi bir eğitim almamış olmasına rağmen vatanperver kişiliği, Millî Mücadele'ye katkılarıyla dikkat çeken Topal Osman, Pontus hareketinin engellenmesinde rol oynamıştır. Ali Şükrü olayı ise onun Atatürk'e bağlılığının bir sonucudur.

BİBLİYOGRAFYA :

Sadi Borak, *İktidar Koltuğundan İdam Seh-pasına*, İstanbul 1968; Mehmet Şakir Sarıbayraktaroğlu, *Osman Ağa ve Giresun Uşakları Konuşuyor*, İstanbul 1975; Ömer Sami Coşar, *Mustafa*

Kemal'in Muhafızı Osman Ağa (Topal Osman), İstanbul 1979; Cemal Şener, *Topal Osman Olayı*, İstanbul 1992; Mesut Çapa, *Pontus Meselesi*, Ankara 1993, tür.yer.; Murat Yüksel, *Ali Şükrü Bey ve Topal Osman Ağa*, Trabzon 1993; Ahmet Kekeç, *Ali Şükrü Bey Cinayeti*, İstanbul 1994; Mustafa Balcıoğlu, "Birinci Dünya Savaşı Sırasında ve Sonrasında Rumlar ve Osman Ağa", *Giresun Tarihi Sempozyumu: 24-25 Mayıs 1996*, İstanbul 1997, s. 256-258; Erden Menteşeoğlu, *Yakın Tarihimizde Osman Ağa ve Giresunlular*, Giresun 1997; Süleyman Beyoğlu, "Osman Ağa'nın Gedikkaya Gazetesi ve Mustafa Kemal Paşa", *Giresun Kültür Sempozyumu: 30-31 Mayıs 1998*, İstanbul 1998, s. 39-41; a.mlf., "Belgelerle Osman Ağa (1883-1923)", *Millî Mücadelede Giresun (Sempozyum 6-7 Mart 1999)*, İstanbul 1999, s. 77-98; a.mlf., *Millî Mücadele Kahramanı Giresunlu Osman Ağa*, İstanbul 2009; Ayhan Yüksel, *Giresun Tarihinden Sayfalar*, İstanbul 2009, s. 27-46; Emrullah Nutku, "Yakın Tarihimizin Meşhur Simalarından Giresunlu Osman Ağa", *Yakın Tarihimiz*, IV, İstanbul 1962, s. 85-86, 155-157; Ahmet Kemal Varınca, "Topal Osman'ın Giresun Macerası", *Meşdan*, sy. 61, İstanbul 1966, s. 24-25; sy. 62 (1967), s. 23-25.

SÜLEYMAN BEYOĞLU

TOPAL OSMAN PAŞA

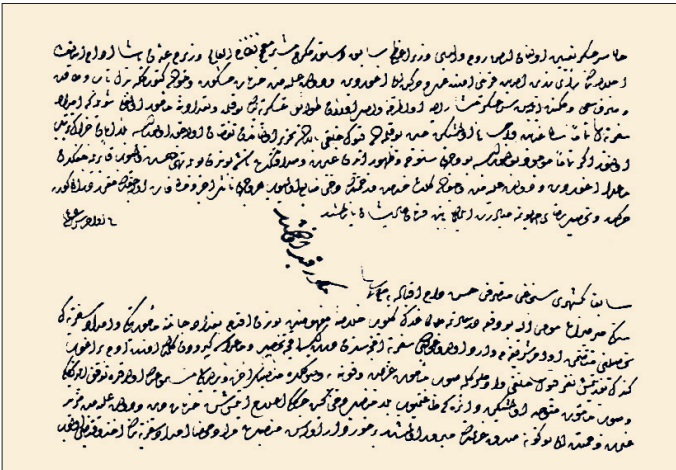
(ö. 1146/1733)

Osmanlı sadrazamı.

1074 (1663-64) yılında Mora'da doğduğu tahmin edilir. Aslen Konyalı olup Mora'ya yerleşen Bekir Ağa'nın oğludur. Bazı kaynaklarda bu sebeple Moravî diye anılır. Hemşehrilerinin aracılığıyla saraya girdi; burada Kozbekçiler Ocağı'nda görev yaptı. Daha sonra dış hizmete çıktı ve pandorların (pandol: kır bekçisi veya derbend muhafızı) âmiri (pandorbaşı) oldu. II. Mustafa zamanında bu görevle Mısır'a gönderildi; ancak gemiyle Sayda'dan Dimyat'a giderken İspanyol korsanları tarafından esir alındı ve yaralı halde Malta'ya götürüldü. Saray görevlilerinden olduğu anlaşılınca li-

man reisi Vincent Arnaud tarafından 600 veya 1000 Venedik altını fidye verilerek kurtarıldı. Bu arada aldığı yaralar yüzünden topal kaldı ve artık bu lakapla (bazan da A'rec veya Leng) anıldı. Arnaud'nun sağladığı bir Fransız gemisiyle Dimyat üzerinden Kahire'ye geldi ve fidye tutarını fazlasıyla göndererek Arnaud'ya olan borcunu ödedi.

Kahire'de görevini tamamlayıp İstanbul'a döndü ve kapıcıbaşılık pâyesiyle 1711 Prut seferine katıldı. Ardından kendi isteğiyle Arnavutluk-Tesalya'daki karakolları bekleyen martolosları islah için martolosbaşılığa getirildi. 1714-1715 Osmanlı-Venedik savaşları sırasında önemli hizmetlerde bulundu. Anabolu civarında düşman kuvvetlerini bozguna uğrattınca Sadrazam Damad Ali Paşa tarafından taltif edildi (Haziran 1715). Ayrıca Korent Kalesi'ne yapılan hücum esnasında başarılı hizmetlerini sürdürdü. 1716'da Tırhala sancak beyliğine getirildi. Bu sırada kendisinden 5000 yerli kulu yaya sekbanla Korfu seferine katılması istendi. Oraya giden yolları temizleme ve asker inâşesini temin etme görevi de kendisine verildi. Ancak Varadin bozgunu ve Ali Paşa'nın şehâdet haberi gelince adanın muhasarasından vazgeçildi. Bu sırada Kaptanıderyâ Canım Hoca Mehmed Paşa ve Diyarbekir Beylerbeyi Serasker Kara Mustafa Paşa ile anlaşmazlığa düştü. Görevinden alınan Topal Osman Paşa, çok geçmeden vezirlik rütbesiyle Mora Muhafızı Abdullah Paşa'nın yardımcılığına gönderildi. Mora'daki Rumlar'ın isyanını bastırınca Ocak 1717'de beylerbeyi rütbesiyle Mora seraskeri oldu. Venediklilerin Korent Boğazı ağzındaki Mora kastellerine yaptıkları deniz baskınını önledi. Bu esnada altı Venedik firkatesi batmış, 200 esirle dokuz firkate ele geçirilmişti. Mayıs 1717 sonlarında Preveze ve Dupniçe bölgelerini yönetmekle görevlendirildi. 22 Ekim 1719 tarihinde İnebahtı ve ardından Narda muhafızlığına getirildi. Şubat 1720'de Bosna valiliğine, ertesi yıl Rumeli beylerbeyiliğiyle Niş muhafızlığına tayin edildi. Uzun süre bu görevde kaldı, ancak hakkındaki bazı şikâyetler üzerine 24 Ağustos 1727'de tekrar Bosna valiliğine gönderildi. 28 Kasım 1728'de Niğbolu sancağı ile Vidin muhafızı oldu. 1729'da tekrar Rumeli ve Bosna beylerbeyiliklerinde bulundu. Niş'te yıllar önce kendisini esaretten kurtaran Vincent Arnaud ile oğlunu kabul etti ve onlara Zengin hediyeler verdi, ayrıca Fransız tacirlere büyük ayrıcalıklar sağladı. İstanbul'da çıkan Patrona İsyanı ile gerçekleşen saltanat de-

Sark Seraskeri Osman Paşa'ya I. Mahmud'un bir hükmü (BA, MD, nr. 139, s. 105, hk. 398)

ğişikliği esnasında Bosna valisiydi. Patrona ve yakınlarının ortadan kaldırılmasından sonra Rumeli taraflarına kaçan âsilerin te'dibiyle görevlendirilince Arnavutluk'ta köy köy dolaşarak pek çok eşkıyayı ortadan kaldırdı. 1731'de üçüncü defa Rumeli beylerbeyi oldu. Aynı yılın eylülünde Dârüssaâde Ağası Hacı Beşir Ağa'dan aldığı gizli mektupta sadrazamlığa getirileceğini öğrendi. Çok geçmeden Selânik-Siroz arasında eşkıya teftişini sürdürürken mîrâhur-ı evvel Mustafa Ağa'dan sadâret mührünü aldı (8 Rebülevvel 1144 / 10 Eylül 1731).

Dâvud Paşa sahrasında Çırpıcıçayırı'nda büyük bir ziyafetle, başta sadâret kaymakamı ile şeyhülislâm olmak üzere yüksek rütbeli devlet ricâlinin merasimle karşıladığı Osman Paşa daha sonra I. Mahmud tarafından kabul edildi. Altı ay kadar süren sadrazamlığı esnasında asayişin temin etmek için çalıştı. İstanbul'da sık sık isyan çıkaran zorbaları ve uygunsuz kadınları cezalandırdı. Piyasayı sıkı bir denetim altına aldı ve pahalılığı önlemeye gayret etti. Dış politikada Fransız yanlısı bir siyaset izledi. Uzunca bir süreden beri Bosna'da ve Gümülcine'de iltica için bekleyen Fransız asıllı Comte de Bonneval'i (Humbaracı Ahmed Paşa) İstanbul'a getirterek Humbaracı Ocağı'nı islah etmekle görevlendirdi. Ayrıca Fransa elçisi aracılığıyla Vincent Arnaud'yu İstanbul'a davet etti. O da Malta zindanlarından on iki Türk'ü kurtarıp oğluyla birlikte İstanbul'a geldi. Devam etmekte olan Osmanlı-İran savaşları bu dönemde başarılı bir safhaya girmişti. 15 Eylül 1731'de Korican ovasında Şah Tahmasb'ı yenen Bağdat Valisi Ahmed Paşa, Hemedan'ı geri almayı başarmış, ardından Rûmiye (Urmiye) ve Tebriz kalelerinin zapt edildiği haberi gelmişti. Bu gelişmeler üzerine, o sırada İran'la Irak cephesi seraskeri Ahmed Paşa arasında yapılan anlaşmadan Hacı Beşir Ağa'nın da telkiniyle vazgeçilerek seferlerin devamını isteyen I. Mahmud yaşlılık ve hastalığını öne süren Osman Paşa'yı görevden almak zorunda kaldı (15 Ramazan 1144 / 12 Mart 1732). Diğer bir rivayete göre ise azledilmesinde bir süre önce görevden uzaklaştırdığı kethüdâsı Çavuşbaşı Süleyman Ağa'nın yolsuzlukları etkili olmuştur.

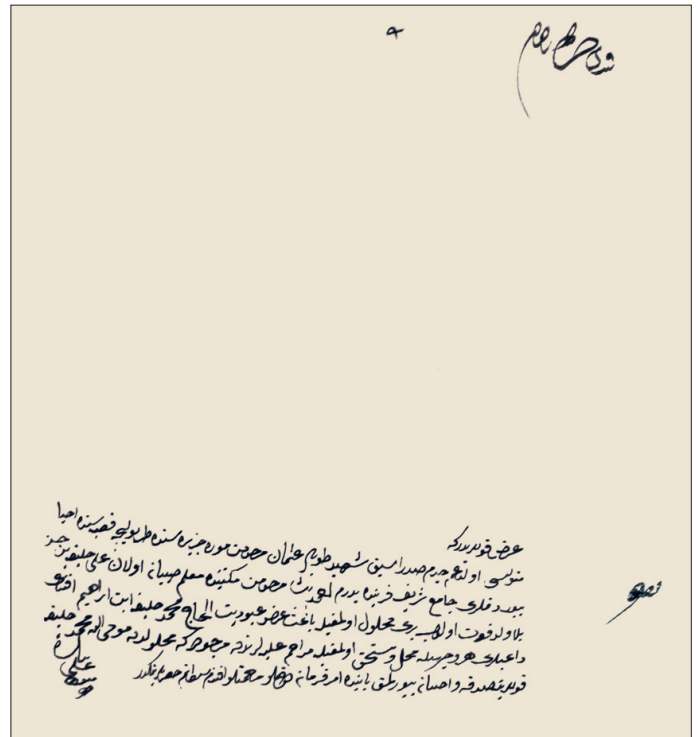
Osmanlı-İran ilişkilerinin bozulması üzerine önce Tebriz, ardından Trabzon ve kısa süreliğine Tiflis muhafızlıklarına getirilen Osman Paşa daha sonra Erzurum valiliğine tayin edildi. Burada iken Tahmasb Kuluhan Nâdir Ali üzerine yapılacak sefer için Van'a top ve asker nakli hizmetlerin-

de bulundu. Ardından Anadolu beylerbeyi olarak Musul seraskerliğine atandı. O sırada Nâdir Han Bağdat'ı kuşatmakla meşguldü. Merkezden aldığı emirle kışın şiddetine rağmen Erzurum'dan Diyarbakir'e gelen Osman Paşa, bütün Anadolu ve Karaman eyaletleri askerleriyle Arap ve Kürt aşiretlerinden oluşan 100.000, diğer bir rivayete göre ise 200.000 civarında kuvvetle Musul'a ve oradan güneye hareket etti (1733). Sâmerâ civarında Dücum denilen yerde Nâdir Ali Han'ın kuvvetleriyle karşı karşıya gelen Osmanlı kuvvetleri kesin bir galibiyet elde etti ve Nâdir yaralı şekilde kaçmayı başardı (19 Temmuz 1733). Böylece yedi aydır devam eden Bağdat kuşatması sona ermiş oldu. Daha sonra Bağdat'a giren Osman Paşa savaşın safahatını bir kâime ile merkeze bildirdi (*Subhî Târîhi*, s. 208-209). I. Mahmud tarafından değerli mücevherlerle süslü bir çelenk, murrassa' bir kılıç, 7000 altın ve değerli kürklerle taltif edildi. Osman Paşa'nın emriyle maiyetindeki doktor Jean Nikodin tarafından Fransız elçisine yazılan 10 Ağustos 1733 tarihli mektupta savaşın ayrıntıları verilirken özellikle hastalığından dolayı Diyarbakir'den beri sedye ile taşınan Osman Paşa'nın askere para dağıttığı, iki defa bizzat savaşın içine dalarak askerlerini cesaretlendirdiği anlatılır (Hammer-Purgstal, VII, 169-170). Osman Paşa, zaten aylardır zor durumda kalan Bağdat halkına yük olmamak için orada fazla kalmadı ve kuv-

vetlerini sancaklara dağıttı. Bu arada Rakka Valisi Polad Ahmed Paşa'yı 25.000 kişilik bir kuvvetle Nâdir Şah'ı takiple görevlendirip Derne'ye gönderdi. Kendisi de Kerkük'te kışlağa çekildi. Osman Paşa'nın, hastalığını öne sürerek seraskerlikten ayrılmaya talebi padişah tarafından reddedildi. Kış dolayısıyla askerlerin önemli bir kısmını terhis etmişti. Bunu haber alan Nâdir Şah baharı beklemeden yeni bir saldırı başlattı. Musul cephesinde başarı sağlayamadıysa da Kerkük cephesinde önemli başarı kazandı (Kasım 1733). Savaş esnasında bir süredir şiddetli karın ağrısı çeken Topal Osman Paşa da hayatını kaybetti, naaşı Kerkük'te İmam Kâsım Camii içindeki türbeye defnedildi.

Osman Paşa kaynaklarda askerî ve idarî kabiliyeti üstün, mert, dürüst, faziletli, sözü etkili ve cömert biri olarak anılır. Bazı kataloglarda (Flügel, II, 290; Babinger, s. 316; Levend, s. 142) telifi Osman Paşa'ya izâfe edilen *Gazavât-ı Cüyûş-ı Osmâniyye* adlı eserin yukarıda sözü edilen Doktor Nikodin'in 1733 İran Savaşı'na dair ayrıntılı mektubu olması kuvvetle muhtemeldir. Topal Osman Paşa, Mora'da Argos ve Tripoliçe'de çarşı içinde bir cami ve mektep yaptırmış (1720), buna zengin gelir kaynakları tahsis etmiştir. Günümüzde bu eserlerden herhangi bir iz kalmamıştır. Tesalya'da 1726'da Rapsani yakınlarında Pineius nehri üzerinde bir köprü inşa ettirmiştir. Oğlu Râtib Ahmed Paşa çeşitli

Osman Paşa'nın
Tripoliçe'de
yaptığı cami
ve yanındaki
mektepe
ilgili belge
(BA, Cevdet-
Maarif,
nr. 3609)

TOPAL OSMAN PAŞA

devlet hizmetlerinde bulunmuş ve 1744'te kaptan-ı deryâliğe yükselmiştir. Torunları arasından çok sayıda devlet adamı, müderris ile Nâşid ve Nâmık Kemal gibi sanatkâr ve şairler çıkmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, nr. 126, s. 41; nr. 127, s. 173; nr. 138, s. 1, 106, 122, 233, 277, 291, 365; nr. 139, s. 105, 120, 140, 143, 288, 291, 310, 318, 327; BA, Cevdet-Maarif, nr. 3609, 9156; *Târîh-i Osman Paşa*, İstanbul Arkeoloji Müzesi Ktp., nr. 381; Silâhâr, *Nusretnâme*, II/2, s. 325, 357, 363; Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, IV, 705, 710, 712; Râşid, *Târîh*, IV, 72, 78, 83, 232 vd., 280, 312-313; Dilâverzâde Ömer, *Zeyl-i Hadîkatü'l-üzerâ* (*Hadîkatü'l-üzerâ* içinde), s. 40-42; Çelebizâde Âsım, *Târîh*, İstanbul 1282, s. 488-489, 534; *Subhî Târîhi: Sami ve Şakir Tarihleriyle Birlikte* (haz. Mesut Aydiner), İstanbul 2007, tür.yer.; Şem'dânîzâde, *Mürî'l-tevârîh* (Aktepe), I, tür.yer.; J. van Hammer-Purgstal, *Büyük Osmanlı Tarihi* (haz. Erol Kılıç – Mümin Çevik), İstanbul 1992, VII, tür.yer.; Flügel, *Handschriften*, II, 290; Tayyazâde Atâ Bey, *Târîh*, İstanbul 1297, II, 165-166; *Destârî Sâlih Târîhi: Patrona Halil Ayaklanması Hakkında Bir Kaynak* (nşr. Bekir Sıtkı Baykal), Ankara 1962, s. 44, 45-48; *Sicill-i Osmânî*, III, 428; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, IV/1, s. 123, 130, 145, 222, 224-226, 237, 323; IV/2, s. 321-325; Levend, *Gazavatnâmeler*, s. 142; J. Hanway, *Zindegi-yi Nâdir Şâh* (trc. İsmâil Devletşâhî), Tahran 1346 hş./1967, s. 96-97, 100, 103, 104-108, 112-117, 118-135; R. W. Olson, *The Siege of Mosul and Ottoman-Persian Relations (1718-1743): A Study of Rebellion in the Capital and War in the Provinces of the Ottoman Empire*, Bloomington 1975, s. 91, 96-97, 99; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mimârî Eserleri IV*, s. 245, 253, 312; Babinger (Üçok), s. 316; N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* (trc. Nilüfer Erceli), İstanbul 2005, IV, 341, 343-344; M. Münir Aktepe, "Topal Osman Paşa", *İA*, XII/1, s. 439-442; R. Mantran, "Topal Othmân Paḥṣa", *EI²* (Fr.), X, 606-607.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

TOPAL OSMAN PAŞA

(1804-1874)

Bosna-Hersek valisi.

İzmir'e bağlı bir köyde doğdu, babası Hacı Şerif Ağa'dır. "Şerif Ağazâde" veya kazâen ayağına isabet eden bir kurşun yüzünden aksamasından ötürü "Topal" lakabıyla anılır. Babasının Anadolu'nun çeşitli yerlerinde valilik yaptığına dair verilen bilginin (Koetschet, s. 2) doğruluğu şüphelidir. Hayatının ilk dönemleri hakkında fazla bilgi yoktur. Bahriyeye intisap ettiği ve donanmada en yüksek üçüncü mertebe olan riyâle rütbesine kadar yükseldiği bilinmektedir. 1839'da II. Mahmud'un ölümünden sonraki gelişmeler sırasında, sadâreti zorla ele geçiren Hüsrev Paşa'nın düşmanlığını öne

sürerek donanmayı Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'ya teslim eden Kaptanıderyâ (Firârî / Hain) Ahmed Fevzi Paşa'nın maiyetinde bulundu ve ihanetine iştirak etti. 1841'de konuyla ilgili genel af çıkıncaya kadar bir buçuk yıldan fazla bir süre Mısır'da oturmak zorunda kaldı. Onun Fevzi Paşa'nın kethüdâsının oğlu olduğunu, bahriyeye girmesinin de bu münasebetle gerçekleştiğini belirten Lutfî Efendi, daha sonraları donanmanın tesliminde öncü rolü üstlenmediğinin devletçe tesbit edildiğini yazar (*Târîh*, XV, 32). Ancak bu tesbit gerçekleri ifade etmemektedir. Ahmed Fevzi Paşa'nın bu işe çevresindekilerin teşvikiyle kalkıştığına dair kayıtların (Cevdet, *Tezâkir*, I, 7; Lutfî, VI, 132) Riyâle Osman Bey'e de işaret ettiği açıktır. Nitekim Ahmed Fevzi Paşa'nın, donanmayı teslim etmeye karar verildikten sonra buna karşı çıkması beklenen başta Ferik Mustafa Paşa gibi kumandanları sancak gemisine çağırıp tutuklaması (Lutfî, VI, 40) ve Osman Bey'in bunların dışında kalmış olması kendisiyle iş birliği içinde bulunduğunun açık delilidir. Nitekim donanma Mısır'a doğru yol alırken devriye gezen Fransız gemilerinin amirali Lalande ile yaptığı görüşmede Osman Bey iltica gerekçelerini bizzat açıklamıştır. Onun beyanına göre Hüsrev ve Damad Halil paşalar, II. Mahmud'u zehirleyerek genç şehzade Abdülmecid'in tahta çıkmasını sağlamışlardır ve bunların ilk icraatı kendilerine muhalefet edenlerin idamı olacaktır. Hüsrev Paşa'nın gemileri Rusya'ya teslim edebileceğinden şüphelendiklerinden donanma ile birlikte Mısır'a iltica etmeye karar vermişlerdir. Lalande bu görüşmenin içeriğini bir rapor halinde elçilik vasıtasıyla Bâbüâlî'ye ilettili (Kâmil Paşa, III, 180-183). Olayı, donanmanın iadesi için Mısır'a gönderilen ve orada Osman Bey ile bizzat görüşen babası Mustafa Mazlûm Bey'den nakleden Mehmed Memduh Paşa, kendisinin Hüsrev Paşa'dan çekindikleri için donanmanın Mısır'a götürülmesine Fevzi Paşa ile beraber karar verdiklerini itiraf ederek bağışlanma dilediğini yazmaktadır. Mazlûm Bey Osman Bey'in nişan ve fes alâmetlerine el koyarak İstanbul'a getirmiş ve bir müddet sonra vâki olan affında da etken olmuştur (*Tanzimattan Meşrutiyete*, s. 203-204).

İstanbul'a döndükten sonra donanmadan ayrılmak zorunda kalan Osman Paşa bir müddet herhangi bir göreve tayin edilmedi. Ardından İstanbul Zaptiye Meclisi üyeliğine getirildi; nihayet askeriyeden uzaklaştırılarak mülkî idarede istihdam

edilmek üzere tekrar devlet hizmetine alındı. İzmit muhassıllığına gönderildi, bu arada (1848) kendisine mîrimîranlık rütbesi tevcih edildi (Lutfî, VIII, 176). Zilkade 1265'te (Eylül-Ekim 1849) Karesi, ardından Biga ve 1855'te Rumeli pâyesiyile Kıbrıs mutasarrıflığına tayin edildi. Eylül 1856'da Belgrad valiliğine getirildi; Sırp özerkliğinin yeniden düzenlenmesi aşamasında önem kazanan bu vilâyette başarıyla hizmet etti. Buradaki icraatı Sadrazam Âlî Paşa'nın dikkatini çekti; idarecilik vasfının çok daha yakından takip edilebildiği, vilâyetler içinde en üst derecede bulunan Bosna-Hersek valiliğine vezâret rütbesiyile gönderildi (23 Ocak 1861). Burada on yıla yakın bir süre valilik yaptı ve hizmet süresi bakımından da seleflerini geride bıraktı.

Osman Paşa'nın Bosna valiliği süresince yanında bulunan, vilâyet ve zaptiye hekimisi olarak görev yapan Avusturyalı Josef Koetschet'in verdiği bilgiler icraatının yakından takip edilmesinde en önemli kaynaktır. Başarılı bir vali portresiyile kendisini Tuna Valisi Midhat Paşa ile kıyaslamak mümkündür. Mısır'da geçirdiği zorunlu ikameti vesilesiyile Mehmed Ali Paşa'nın icraatından etkilendiği ileri sürülmektedir. Bununla beraber Osman Paşa'nın mülkî idarede tatbikattan gelen bir edininin dışında özel bir eğitimden geçmediği dikkate alınırsa onun kendi kendini yetiştirdiği ve Tanzimat döneminin ruhuna uygun bir zihniyet içinde vazife görmeye gayret ettiği kabul edilebilir. Merkezî idarenin beklentisi doğrultusunda vilâyetin dâhilî durumunun düzenlenmesi, asayişinin temini ve İstanbul'dan gelecek tâlimatların aynen uygulanması önde gelen işleri arasında yer aldı. Bosna'da ahaliye zarar veren haydut çeteleriyle mücadelede öncelik verdi ve kısa zamanda bunların faaliyetlerini önledi. Bosna feodal beylerinin nüfuzunun sınırlanması valiliğın, dolayısıyla merkezin gücünün arttırılması anlamına geldiğinden bunların mülkî idarede rol oynamalarını ve devlet hizmetine girmelerini teşvik etti. Bu beylerin çoğu, 1850-1851 arası Macarlı Ömer Paşa'nın tenkil harekâtı esnasında sürgüne gönderilmişti. Ancak geri döndükten sonra eski alışkanlıklarına devam ettiler. Bunların memuriyetlere kabul edilmesi, Rusya'da Büyük Petro'nun soylulara devlet memuriyetine girme zorunluluğu getirmesini hatırlatan bir icraattır. Bununla birlikte özellikle 1856 İslahat Fermanı'nın bir sonucu olarak hıristiyan ahalinin eşitliği, bölgedeki beylerin nüfuzlarının kırılması ve itibar-